

PlateelSofa aan de Turfmarkt in Gouda

PROJECTVERSLAG

15-12-2021

Dit is het verslag van een vrijwilligersproject van bewoners en ondernemers in de binnenstad van Gouda. Er is een ontmoetingsplek gemaakt aan de kruising van Turfmarkt en Kleiweg. Deze SocialSofa heeft een fraaie vormgeving, geïnspireerd op Gouds plateel. In het begin heette zij "CentrumSofa"; uiteindelijk heeft de buurtbank de naam "PlateelSofa" gekregen. Het project is gefinancierd door ondernemers en lokale fondsen.

De Sofa als ontmoetingsplek

Een SocialSofa is een betonnen zitelement, bekleed met mozaïekkunst. Er zijn er in Nederland al honderden gerealiseerd, o.a. in Zoetermeer, Waddinxveen en Woerden. De basisvorm van een ouderwetse sofa is overal dezelfde. De bekleding met mozaïeksteentjes is uniek voor elke plek.

In de vormgeving van deze sofa gaat het om Gouds Plateel. Van ca. 1890 tot 1930 was dit sieraardewerk een belangrijk Gouds product. De grillige vormen en bijzondere kleurstellingen uit het begin van de 20^e eeuw (de stijl van Art Deco) komen terug op de Plateel-

Sofa. Het ontwerp is van de mozaïste Marlinda Weijers ("Wolkenvanger"). Zij heeft inspiratie opgedaan via gesprekken met deskundigen (Heleen van Dungen van Museum Gouda) en ondernemers (Jan Peddemors).

Als plek is gekozen voor de kruising tussen de Turfmarkt (de wellicht mooiste gracht van Gouda) en de Kleiweg (de hoofdwinkelstraat). Daar komen veel winkelende mensen langs en ook wandelaars die het historisch erfgoed bekijken. De opvallende kleuren

en motieven maken voorbijgangers nieuwsgierig. In combinatie met andere elementen (een golvend dijkje en een gewone bank) nodigt dit pleintje uit te gaan zitten en elkaar te ontmoeten. Men heeft er uitzicht op een fraaie gracht en op een gezellige winkelstraat.

De PlateelSofa staat er vanaf februari 2021. Omwonenden melden dat er vaak mensen op gaan zitten. Ook fungeert zij als 'landmark', een plek waarvan vele foto's worden gemaakt, vooral door toeristen. Wat dit betreft voldoet zij aan de verwachtingen.

Draagvlak voor kunst

De 1^e doelstelling was het maken van een ontmoetingsplek, die ook een vorm van kunst in de openbare ruimte is. De aantrekkelijke mozaïekbank draagt bij aan een mooie binnenstad, een aangenaam verblijfsklimaat en bevordert het toerisme.

Over 'mooi' wordt verschillend gedacht. Daarom hebben we een draagvlakonderzoek gehouden onder bewoners in de omgeving. We hebben aangebeld en gesprekken gevoerd. Daarbij is een kaart met fotomontage en toelichting overhandigd. Aan degenen die positief reageerden, hebben we een handtekening gevraagd. Zo hebben we 36 handtekeningen en vele positieve meningen verzameld. Eén bewoner heeft bezwaar gemaakt (zie hieronder).

Uit deze burengesprekken is ook een 'beheerder' voortgekomen, die op de Sofa zal letten en kleine reparaties uitvoeren.

Fotomontage (Meijboom): PlateelSofa aan de kop van de Turfmarkt

Foto van voren (Willem Schouten)

We hebben inmiddels geleerd dat een SocialSofa op een grotere schaal fungeert dan een straat of buurt. Zeker de PlateelSofa is een ontmoetings- en rustplek voor wandelaars op de schaal van de binnenstad.

Foto van achteren

Beschermd stadsgezicht

Historicus Paul Abels heeft bezwaar tegen de Sofa gemaakt bij de wethouder. Volgens hem is het een “onzalig plan om onze mooie historische gracht te ontsieren met een totaal niet in het straatbeeld passende sofa/bank. Ik kan u dan ook verzekeren dat ik alle juridische middelen zal aanwenden om een dergelijke aantasting van het straatbeeld tegen te gaan.” Het gaat hem om het beschermd stadsgezicht.

De plek van de CentrumSofa is gekozen met een voorbereidingsgroep van bewoners en ondernemers uit de binnenstad, waaronder een ‘goudoloog’ met historische kennis. Er zijn meerdere plekken in het kernwinkelgebied bekeken. Na discussie is de ‘kop van de Turfmarkt’ gekozen als beste plaats, vooral vanwege de verhouding tot historische gebouwen. Op deze plek staan oudere en nieuwere panden en maar enkele monumenten. Wij vinden het geen gevoelige monumentale plek.

Volgens ons zijn er twee standpunten over de passendheid van een nieuw object bij een historisch straatbeeld: “contrast” via hedendaagse design of “harmonie” door verwijzing naar historische vormgeving. Wij hebben hier gekozen voor harmonie:

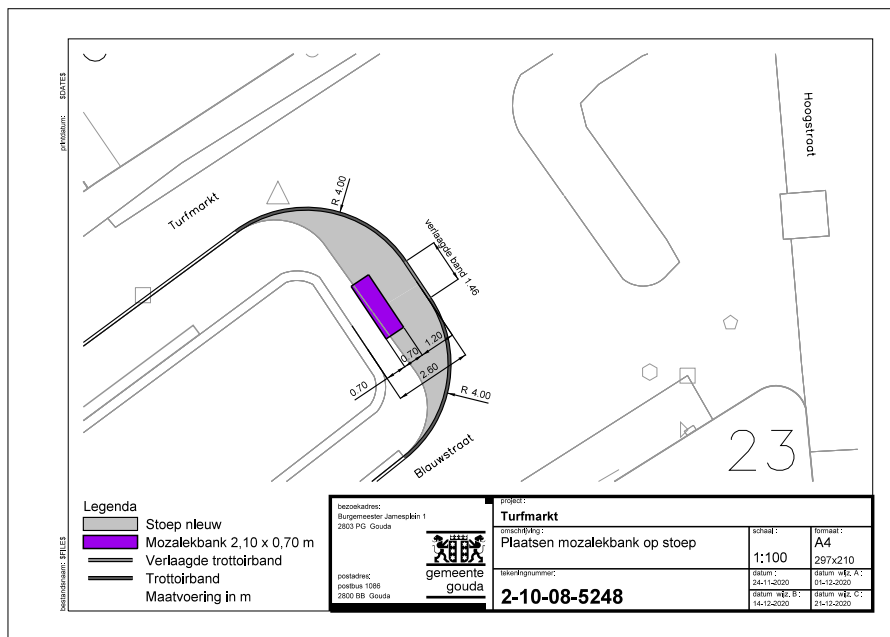
- De vorm van de SocialSofa is geïnspireerd op een klassieke sofa uit de periode voor WO II en niet op een modern, strak zitelement.
- De PlateelSofa wordt bekleed met motieven van Gouds plateel, waarbinnen is gekozen voor de Art Deco stijl van zo’n 100 jaar geleden. De plantaardige motieven en de ingetogen kleuren passen o.i. goed bij het zicht op de gracht.

De wethouder heeft de kwestie ambtelijk laten toetsen. De gemeentelijk cultuurhistoricus Ruud Hofman heeft het plan (plattegrond en fotomontage) voorgelegd aan de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (ARK). Deze deskundigen hadden geen bezwaar

wegens beschermd stadsgezicht. Wel ontstond een discussie over de afstand tussen brugleuning en Sofa. Overweging van de ARK was dat de opvallende Sofa de blik van voorbijgangers zou afleiden van de mooie gracht. Terwijl wij juist de blik van het winkelend publiek meer naar de gracht willen richten. Uiteindelijk heeft de ambtenaar de knoop doorgehakt en de afstand tot de brugleuning bepaald op ca. 70 cm.

De gemeente heeft de stoep voor de Sofa verbreed. Ook is gezorgd voor een verlaagde stoep voor gehandicapten (zie tekening hieronder).

Sociale samenhang en vrijwilligers

Als 2^e doelstelling willen we de sociale samenhang bevorderen door de SocialSofa samen met bewoners en winkeliers te maken. Het mozaïeken is niet alleen leuk en ontspannend, maar ook aanleiding om anderen te ontmoeten.

Een essentieel kenmerk van een SocialSofa is dat het wordt gemozaïekt door vrijwilligers, die betrokken zijn bij de plek waar het komt te staan. Voor het mozaïeken zijn bewoners en ondernemers van de binnenstad uitgenodigd. Vooral via media van Bewonersplatform en SOG. Maar ook breder via Gouda Bruist en lokale kranten. (Zie bijlagen.)

Foto: Werkplaats in winkelpand

In de communicatie is erop gewezen dat deelnemers het leuk moeten vinden om met hun vingers bezig te zijn en te puzzelen met stukjes gekleurd glas. Ook dat een portie geduld nodig is.

Foto: Werken aan RegentenSofa: vóór Corona zat men dicht bij elkaar.

Begeleiding vrijwilligers

Een voorwaarde voor nieuwe vrijwilligers is deelname aan een cursus mozaïeken door Stichting SocialSofa (de leverancier van de Sofa's), waarin de techniek wordt gedemonstreerd en geoefend. Er is ook een tweede cursus voor laatkomers georganiseerd.

Aan eerdere SocialSofa's hebben enthousiaste vrijwilligers gewerkt, die inmiddels deskundige mozaïekers zijn geworden. Samen met de ontwerpster (ook mozaïste) hebben enkelen een 'begeleidingsgroep' gevormd, die artistieke en technische richtlijnen voor het mozaïeken heeft ontwikkeld. Zo waren er uitgebreide discussies over de te kiezen kleur van de steentjes in relatie tot de historische plateelkleuren. Deze groep heeft ook de nieuwe mozaïekers begeleid.

Foto: Werken aan PlateelSofa: onder corona max 3 personen

Evaluatie vrijwilligerswerk

Via een groepsapp (WhatsApp) hebben de mozaïekers onderling contact gehouden en afspraken gemaakt. Via dit medium is ook geëvalueerd.

Aan de groepsapp hebben ruim 20 mensen (in grote meerderheid vrouwen) deelgenomen. 9 hebben de evaluatievragen beantwoord.

Ongeveer 16 mensen hebben zo'n 6 maanden aan de Sofa gewerkt. Zo'n 10 mensen hebben zowat de hele periode deelgenomen en werkten er gemiddeld zo'n 6 uur per week aan. De tijdbesteding liep uiteen van 2 tot 16 uur per week.

Nieuwelingen hebben ondervonden dat het mozaïeken pas 'leuk' wordt als je het langer doet. De 'doorzetters' kregen voldoening van het werk en vonden ontwerp en resultaat prachtig.

Er zijn mensen afgevallen omdat de techniek van het mozaïeken toch tegen viel. Er zijn dan ook vraagtekens gezet bij de ambities: lag de lat niet te hoog voor een sociaal project? Hoe erg zijn technische mankementen in het mozaïek?

Een complicatie was de Corona pandemie, waardoor de mozaïekers afstand moesten houden. Er was ontsmettingsmiddel voor de handen en velen hebben een masker opgezet. Door de hygiëne maatregelen konden alleen 3 mensen tegelijk (soms 4) aan de Sofa werken. Door de kleine groepen was het ook lastiger om afspraken te maken. Spontaan binnen lopen en beginnen was niet mogelijk. Vooral in het begin is gezocht naar een goede manier van afspraken maken. Achteraf is gepleit voor het maken van afspraken via internet, maar tot nu is geen goede digitale techniek (zoals datumprikker) gevonden.

PlateelSofa in gebruik

Ontmoetingen en gezelligheid

Ondanks kleinere groepen en afstand houden vonden alle deelnemers het mozaïeken gezellig. Soms waren de gesprekken diepgaander. Bovendien: het stil en geconcentreerd werken met weinig mensen vinden sommigen ook sociaal.

De eerste maanden is 'in de etalage' gewerkt in een winkelpand achter het terras van een café. Er kwamen nogal wat voorbijgangers langs en vroegen om toelichting. Daarbij hielpen de foto's van plateel en SocialSofa's die in het atelier hingen. De vrijwilligers hebben waardering voor deze spontane ontmoetingen en praatjes.

Communicatie

Via verschillende kanalen (website Gouda Bruist, nieuwsbrieven van SOG en Bewonersplatform) zijn mozaïekers geworven. In de bijlagen staat de oproep op Gouda Bruist en een krantenartikel over mozaïekbanken in Gouda.

Een niet-voorziene activiteit voor toekomstige communicatie was het maken van een Plateelwandeling. Wandeldeskundige en historica Marina Perdijk heeft een wandeling van ca. 3 km gemaakt. Rob Schröder deed de eindredactie. Na publicatie op Xplore is de wandeling gratis op te halen op een smartphone.

“Met deze plateelwandeling nemen we je mee langs plekken waar vroeger plateel werd gemaakt. PLATEEL is sieraardewerk dat met de hand werd beschilderd. Het gaat om vazen, borden, tegels en vrije kunstvormen zonder nut. Rond 1900 waren er veel aardewerkfabrieken in Gouda, waar honderden mensen werkten. We lopen langs plekken waar grote fabrieken van bekende Goudse families stonden.

Foto: plateelvazen in museum Gouda

Met oude foto's laten we dingen zien die er nu niet meer zijn. Ook tonen we bijzondere werken (vazen, borden) van beroemde ontwerpers, die in het museum zijn te zien. Reken op een wandeling (met stil staan kijken) van een uur.”

Naast de PlateelSofa komt een verkeersbord met QR-codes waarmee wordt verwezen naar de plateelwandeling en andere informatie over plateel.

Op een metalen plaquette aan de Sofa staan alle betrokkenen bij het project vermeld: initiatiefnemers, geldgevers, vormgevers en vrijwilligers.

PlateelSofa

Initiatief & Financiën:

Werkgroep Mooiere
Binnenstad
Samenwerkende Ondernemersverenigingen Gouda

Fondsen:

GoudApot
Rabobank Hollandse IJssel

Realisering:

SocialSofa Tilburg

Ontwerp & vormgeving:

Marlinda Weijers

Digitalisering:

Frances van Gool

Vrijwilligers mozaïek & organisatie:

Adry, Anja, Anjo, Charissa,
Daniële, Evelyn, Hilde, Ieneke,
Irene, Irma, Jacqueline, Jan,
Laura, Lisette, Maartje, Marike,
Marlinda, Minne, Mirjam,
Mirjam, Nicole, Riet, Ritah, Rob

Vrijwilligerswerk

Hilde Hammann	Begeleiding mozaïekers en kwaliteitszorg
Rita Heerkens	Begeleiding mozaïekers en kwaliteitszorg
Minne Hooft	Inrichting en techniek
Mirjam Schoenmaeckers	Begeleiding mozaïekers; werkplaats garage
Jan Schraven	Draagvlak van omwonenden
Irene Klein Haneveld	Huur winkelpand, contacten bedrijven en gemeente
Rob Schröder	Communicatie; projectleiding

Activiteiten en data

Jan '20	Formeren projectgroep; bespreken projectbeschrijving
Feb '20	Stadswandeling -> bepalen plaats van Sofa
Mrt '20	Opdracht voor ontwerp
Mrt – Apr	Subsidieaanvraag GoudApot en RABO
Jun '20	Draagvlakonderzoek
Jul '20	Levering Sofa; inrichten atelier in winkelpand
Aug '20	Start mozaïeken
Sep '20	Discussie over stadsgezicht
Nov '20	Verhuizing Sofa naar garage van vrijwilliger
Feb '21	Plaatsing Sofa
Nov '21	Feestje; overdracht aan gemeente

Foto: Detail sofa van boven gezien

Organisatie

De PlateelSofa was een project van samenwerking van bewoners (Bewonersplatform Binnenstad) en ondernemers (Samenwerkende Ondernemers Verenigingen Gouda SOG) in de binnenstad.

Het Doe Platform van SOG voert acties uit, die het verblijfsklimaat in de binnenstad verbeteren. Vanuit dit platform hebben ondernemers als vrijwilliger meegewerkt aan voorbereiding en realisering van de Sofa.

De werkgroep Mooiere Binnenstad trekt overzichtelijke projecten voor ruimtelijke kwaliteit, waarvoor bewoners zich als vrijwilliger inzetten. Deze groep heeft ervaring met realisering van de RegentenSofa aan het Regentesseplantsoen en de DiversiteitsSofa op het Erasmusplein.

Financiën

Dit project is gefinancierd door:

- Ondernemersvereniging SOG 2576,=
- GoudApot 1950,=
- RABO Fonds Holl. IJssel 1600,=
- Bewonersplatform 0250,=

Totaal: 6376,=

Uit de tabel hieronder blijkt dat minder is uitgegeven dan begroot. Dat geldt vooral voor de posten 'Sofa: productie en transport' en voor 'Werkruimte: huur'.

Inkomsten minus uitgaven resulteert in een overschot van Euro $6376 - 5680 = 696$.

In de eindafrekening is 645,= terug gegaan naar GoudApot (cf. de voorwaarden subsidie) en 52,= naar SOG.

Kosten Sofa		begroot	uitgegeven
Sofa: productie, transport		4000	3509
Sofa: werkvoorbereiding, begeleiding		500	584
Cursus laatkomers		100	183
Ontwerp: schets, ontwerp, aanwijzingen		550	607
Communicatie: drukwerk, plaquette		100	188
Werkruimte: huur, voorzieningen		600	219
Feest en overdracht		150	150
Onvoorzien 5%: corona, wandeling		300	240
Totaal		6300	5680

Sofa productie en transport: Twee facturen van SocialSofa zijn betaald door SOG, omdat deze geen BTW hoeft te betalen. Daardoor is aanmerkelijk minder uitgegeven dan voorzien in de begroting. Die meevaller wordt deels teniet gedaan door de hogere transportkosten. Want halverwege is de Sofa verhuisd uit het winkelpand naar de garage van een mozaïekvrijwilliger.

Werkruimte: Een tweede meevaller was dat het leegstaande winkelpand gratis ter beschikking is gesteld door projectontwikkelaar Whitehouse. Ook de garage was gratis.

Onvoorzien: Uitgaven ter voorkoming van corona besmetting (maskers en ontsmettingsmiddel) zijn als onvoorzien geboekt. Een 2^e onvoorziene uitgave is het maken van een informatiebord naast de Sofa.

Penningmeesters van het project waren Marie Louise Pierson (Bewonersplatform) en Marco Steenwinkel (SOG).

15-12-2021

Rob Schröder   robschroder2807@gmail.com   0653 750 654

Feestje met overdracht aan wethouder

Bijlage Basistekst werving mozaïekers

Doe mee met de CentrumSofa

Het centrum van Gouda wordt mooier en gezelliger! Van het pleintje op de kruising van Turfmarkt en Kleiweg willen we een bijzondere ontmoetingsplek maken met een SocialSofa. Bewoners en bezoekers van de Goudse binnenstad kunnen dan gaan zitten op een comfortabele 'CentrumSofa' met een fraaie vormgeving en een mooi uitzicht.

Een SocialSofa is een betonnen bank in de openbare ruimte. De bekleding met mozaïeksteentjes is speciaal voor deze plek ontworpen door Marlinda Weijers <https://wolkenvanger.com> Thema van de CentrumSofa is Gouds Plateel, de toegepaste kunst van beschildering van aardewerk uit het begin van de 20e eeuw. De opvallende kleuren en motieven zullen voorbijgangers nieuwsgierig maken en uitnodigen om te gaan zitten.

Essentieel kenmerk van een SocialSofa is dat deze wordt gemozaïekt door vrijwilligers. Voor het werk aan de CentrumSofa nodigen we bewoners en ondernemers van de binnenstad uit – maar ook andere Gouwenaars zijn welkom. Het mozaïeken zal van 3 augustus tot november 2020 gaan gebeuren in een winkelpand aan het begin van de Kleiweg.

In deze tijd van corona gaan we sociaal en samen mozaïeken, maar wel fysiek afstand houden. Dat betekent met minder mensen tegelijk aan de Sofa werken. Desondanks wordt het gezellig, want je kunt ook op afstand toekijken en de mozaïekers aanmoedigen.

Zie ook de website van Gouda Bruist onder project 'CentrumSofa'.

Geef je op via een mailtje aan Rob Schröder robschroder2807@gmail.com of tel 0653 750 654. Voor onderlinge contacten en afspraken hebben we je mobiele telefoonnummer nodig.

Schetsontwerp motieven

► Gouda krijgt nog twee mozaïekbanken

Kijken en kletsen op sofa's bij winkels en in het park

Kleurrijke ontmoetingsbanken zijn zo populair in Gouda dat er nog minimaal twee bijkomen. Wie wil kan binnenkort vanaf een sofa naar vogels in het park of naar mensen in de winkelstraat kijken. De bedenkers hopen dat de bankzitters ook met elkaar in gesprek raken.

Maarten Molenaar

Gouda

Gouwenaar Aissa Sanoussi zit bijna elke dag wel een tijdje op de Social-Sofa (ontmoetingsbank) op het Erasmusplein aan de rand van de wijk Korte Akkeren. Hij geniet dan van het uitzicht over de Turfsingel en kijkt naar de vele wandelaars en fietsers op de Guldenbrug.

Vandaag is hij er alleen, maar vaak genoeg schuiven er volgens hem ook anderen uit de wijk aan. Waar ze het dan over hebben? „Over alles. Gouda, het nieuws, corona en de vleermuizen die we elke avond in Korte Akkeren zien.”

De met mozaïek versierde betonnen bank als ontmoetingsplek. Het is precies zoals Gouwenaar Rob Schröder het graag ziet. Hij stond aan de basis van SocialSofa's in het Regentesseplantsoen en op het Erasmusplein en nu is hij weer nauw betrokken bij de komst van zo'n bank op de hoek van de Turfmarkt, met zicht op het winkelend publiek in de Hoogstraat en op de Kleiweg.

Volière

Maar er is in Gouda nog een plan. Bewoners van de wijk Nieuwe Park in de buurt van het station willen ook graag zo'n bank. Het zitmeubel is gepland naast de volière in het Van Bergen IJzendoornpark, waar dagelijks tientallen Gouwenars een kijkje komen nemen bij de vogels. Manon Vonk van wijkteam Nieuwe Park: „En binnenkort kunnen ze daar dan op een prachtige bank zitten. Met buurtbewoners gaan we hier met mozaïek een

▲ Rob Schröder, hier met de Goudse Netty de Bruijne op de sofa op het Erasmusplein, wil ook ontmoetingsbanken op de hoek Turfmarkt/Kleiweg, in het Houtmansplantsoen en bij de Museumhaven.

ARCHIEFFOTO PIMMUL

prachtig kunstwerk van maken, waarbij kanaries en valkparkieten worden uitgebeeld.”

De eerste ontmoetingsbank in Gouda werd in 2018 geplaatst in het Regentesseplantsoen, met uitzicht

Jongeren, werklui, bewoners, toeristen, ze weten de bank allemaal te vinden

–Thea van Rotterdam

op plezierjachten en de Kattensingel. Een jaar later volgde het Erasmusplein. In beide banken zit volgens Rob Schröder vele honderden uren werk. Zo'n vijftien buurtbewoners staken per sofa de handen

uit de mouwen. „Bij dit project snijdt het mes aan twee kanten. Aan de ene kant verstevigt het gezamenlijk maken van zo'n bank de onderlinge band tussen buurtbewoners, anderzijds ontstaat met de plaatsing van zo'n mooie sofa een nieuwe ontmoetingsplek.”

De Goudse Thea van Rotterdam laat als zo vaak haar hond uit in het Regentesseplantsoen. De Regentessofa, zoals de ontmoetingsbank hier is gedoopt, is op dat moment onbezet. Maar volgens Thea is dat vaak niet het geval. „Jongeren, werklui, buurtbewoners, toeristen, ze weten de bank allemaal te vinden.”

De populariteit van de sofa's was voor Rob Schröder en de ondernemers in de binnenstad reden om te kijken of er nóg een mooie plek in de stad is voor zo'n bank. Die is gevonden op de hoek van de Turf-

markt en de Kleiweg, zodat het winkelend publiek hier even kan uitrusten én kan kijken naar anderen die met volle tassen aan het zeulen zijn.

Plateel

De bank met als thema *Gouds plateel* wordt de komende maanden gemaakt. De projecten, die per stuk enkele duizenden euro's kosten, zijn financieel mogelijk dankzij bijdragen van onder meer de gemeente, de GoudApot en ondernemers.

Schröder gaat zich de komende jaren sterk maken voor nóg meer sofa's in de stad. Hij denkt daarbij aan het Houtmansplantsoen en de Museumhaven. „Ook dat zijn plekken met mooi uitzicht, die het aantrekkelijk maken om juist daar op een bank plaats te nemen en met elkaar in gesprek te gaan.”

Bron: AD Groene Hart 23-06-2020